

Il-Kwadru tal-Annunzjazzjoni fil-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien

Lino Borg B.A., M.A.

Il-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien bi mogħnija b'xogħlijiet ta' livell artistiku ġholi. Fost dawk l-aktar importanti nsibu l-kwadru tal-artisti maġġur, li jirrapreżenta l-Annunzjazzjoni ta' Marija, artist għamel fl-1895, jiġifieri ħames snin wara l-mewt tal-artist Taljan.

Nistgħu ngħidu li Gagliardi kien l-akbar kompetituru ta' Cali, u li għażiex t-tajjeb jew il-hażin kelly influwenza kbira fuq l-artist Malti, ġħaxx ghalkemm Gagliardi ma ġiex Malta, permezz t'ammiraturi influwenti Maltin, fosthom l-edukatur Malti, Mons. Paolo Pullicini, konstantament kien f'kompetizzjoni għall-kummissjonijiet tal-kwadri reliġjuži, li f'dak il-perjodu kienu mezz importanti ghall-ghajxien tal-artist Malti.

Gagliardi twieled f'Ruma fl-1809, studja l-Accademia di San Luca, wahda mill-aktar akkademji prestiġju u fejn l-artisti Maltin kienu bhala regola jmorru jkomplu l-istudju artistiku tagħhom. F'din l-akkademja Gagliardi studja taħt Tommaso Minardi (1787–1871), Gaspare Landi (1756–1830) u Vincenzo Cammuccini (1771–1844), u kien onorat bhala membru tal-Virtuosi al Pantheon tal-istess akkademja.

Il-kwadru tal-Annunzjazzjoni jgħib id-data tal-1874, ftit snin wara żewġ kummissjonijiet importanti; il-kwadru tal-Madonna tal-Guardian Angel (1873) u l-pitturi ta' wieħed mill-kappelluni tal-Katedral tal-Imdina u dak tal-Madonna bil-Bambin (1868) li ha post il-kwadru tal-Madonna ta' Filermos fil-Konkatidral ta' San Ģwann. Nistgħu ngħidu għalhekk li dan il-kwadru hu wieħed mill-ewwel xogħlijiet ta' Gagliardi f'Malta.

Skont Rafel Bonnici Cali, il-kwadru tal-Annunzjazzjoni kien magħżul mill-Isqof Pace Forno nnifsu, u għaliex il-familja Abela hallset is-somma ta' mitejn lira, somma kbira għal-dak iż-żmien. Bonnici Cali jirrakkonta wkoll, li tradizzjonalment hu miżġum li ta' din il-kummissjoni, l-Isqof kien ha bhala rigal mingħand Gagliardi l-kwadru ta' San Gejtanu, għall-kor tal-Parroċċa tal-Hamrun. Xogħol iehor ta' Gagliardi fil-knisja ta' Hal Tarxien, ġħalkemm

ta' qies żgħir, hu l-kwadru tond tal-*Madonna tad-Duttrina* fl-artał tal-Madonna tal-Karmnu.¹

Ix-xogħol ta' Gagliardi jirrifletti l-istudju tieghu taħt artisti ta' xejriet artisti differenti u fih insibu doža ta' estetika Barokka, imħallta ma' dik Purista. Gagliardi jiġiha ruħu mill-Arti Barokka u dik Rinaxximentali, iżda l-kulur tieghu hu applikat fuq it-tila permezz ta' żebgħa rqiqa u b'pinzellati preċiżi, fil-manjiera ta' Tommaso Minardi. Is-suġġett li jirrapreżenta, iżda, jaġħiha l-interpretazzjoni personali tieghu.

Il-kwadru tal-Annunzjazzjoni ta' Hal Tarxien juri 'l Marija mhux fil-mument tas-sorpriza għad-dehra tal-Anglu, kif wieħed spiss jara, imma fil-mument meta bl-umiltà qed tagħti l-kunsens tagħha lejn ir-rieda tal-Missier.

Il-Kwadru hu ddominat minn moviment djagonali li minn Marija gharkupptejha fl-art iwassallek harstek lejn I-Arkanġlu Gabriel, li jidher fuq shaba, u b'sebgħu l-wernej jindika 'l fuq lejn dawl li jillumina u jimmodella wiċċi Marija u l-kamra, jew ahjar l-ispażju tal-kwadru.

Dan il-moviment djagonali hu meghjun minn *natura morta* fil-pjan ta' quddiem, li bil-kuntrast li joħloq permezz tat-tonalită skura tagħha tirrinforza dan il-moviment, li l-artist imbagħad iwaqqaf hesrem b'linja orizzontali li fuqha hemm vażun bil-gilju, u permezz tal-mant ta' Maria stess, li fuq in-naħha ta' darha jsegwi l-kument vertikali tal-kwadru.

Din il-linja vertikali u l-angolu tar-ras baxxuta ta' Marija ssibu reflex fil-grupp ta' tliet angli ċejkna li jiġibdu lek harstek lejn id-dawl fin-nofs ta' fuq tal-kwadru, li permess tal-linjalija djagonali t'id l-Arkanġlu jerġa' jehodlok harstek imbagħad terġa' l-mawra mal-kwadru.

Mingħajr dubju ta' xejn, jekk wieħed jipprova jqabbel l-arti ta' Gagliardi mal-arti avanguardista tal-istess perjodu, speċjalment minn dak li kien qiegħed isir fl-arti reliġjuża, ix-xogħol ta' dan l-artist jikklassifika ruħu bħala tradizzjonalista, li jħares lura lejn l-arti ta' Minardi, id-direttur tal-*Accademia di San Luca*, li fl-ewwel nofs tas-seklu dsatax iddomina x-xena tal-arti f'Ruma, kif ukoll indirettament f'Malta, permezz tal-allievi u dixxipli tieghu Maltin.

Madankollu jekk wieħed jieħdu fil-kuntest tal-arti reliġjuża ta' tmiem is-seklu, u aktar u aktar f'dik Maltija, fejn apparti x-xogħol frisk u originali għal Malta ta' Cali, li fl-1867 kien għadu kif ġie lura mill-istudju tieghu f'Napli, l-arti kienet għadha ddominata mill-estetika Rumana, dik Purista ta' Minardi mhallta ma' dik aktar kiesha, riġida u nieqsa minn kull espressjoni personali tan-Nazzareni, miċċuba direttament f'Malta mingħand Fredriech Overbeck (1789–1869) innfisu, permezz tal-allievi tieghu, l-ahwa Guzeppe (1787–1858) u Vincenzo Hyzler (1813–1849). Wara l-mewt ta' Giuseppe Hyzler l-artist Malti baqa' marbut ma' din l-istil, però issa kien nieqes mill-fervur artistiku. Għalhekk l-arti ta' Gagliardi, ghall-pubbliku Malti, kienet distakk komplet minn dik li kien imdorri jara, u li kien wisq Nordiku ghall-gosti Meditarranji tieghu.

Għall-kuntrarju ta' dawn l-artisti, bl-interpretazzjoni personali, u permezz ta' pinzellati pittoriċi Gagliardi, ibiddel dak li mhux tanġibbli, f'wieħed tanġibbli, f'realtà straordinarja helwa u sentimentali. Il-figuri sagri ta' Gagliardi huma mmedellati u mpittra bi sfumar sottili ta' toni armonjuži, li jirrendu l-figuri mhux aktar imxekkla mis-sens ta' gravità mondana. Ghalkemm tabilhaqq jappartjenu għar-razza umana, u jikkonfermaw mal-ligi u l-istruttura anatomika, imma jdura u jiċċa-qalqu f'atmosfera mistika, tal-holm skont ir-religjożitħa tal-poplu ta' dak iż-żmien, li kienet tagħtih il-forza jikkombatti l-hajja.

¹ Rafel Bonnici Cali, L-Arti fil-Knisja tal-Parroċċa, f'*Il-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien*, Ed. Vinc. Borg, Malta 1973, 78.

